

Тетяна Іванівна Ямкова – студентка III курсу Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Юлія Володимирівна Верхола – викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ДОГОВОРУ КОНЦЕСІЇ

Договір концесії є видом державно-приватного партнерства в Україні і за кордоном. Уперше інститут концесії на законодавчому рівні було закріплено в ст. 22 Закону України від 19.03.1996 «Про режим іноземного інвестування», відповідно до якої за допомогою концесій зокрема передбачалося надавати іноземним інвесторам права на розробку та освоєння відновлювальних та невідновлювальних природних ресурсів. У 1999 році було прийнято спеціальну нормативну базу, яка регламентувала правове регулювання відносин концесії: Закон України «Про концесії» та Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг». Також, Господарський кодекс України регламентує відносини концесії та Постанови Кабінету Міністрів України.

Договір концесії (концесійний договір) – договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесіодавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) з метою задоволення громадських потреб [1].

У квітні 2011 року Кабінет Міністрів України на підставі Постанови «Про внесення змін до Переліку об'єктів права державної власності, які можуть надаватися у концесію» розширив список концесійних об'єктів. Крім активів "Укравтодору", вітроенергетики та пам'яток архітектури до них були додані вугледобувні підприємства та підприємства ЖКГ. Після цього в концесію були передані декілька вугільних шахт і деякі об'єкти централізованого водо-, теплопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності.

Так, відповідно до Закону України «Про концесії» у концесію можуть надаватися об'єкти права державної чи комунальної власності, які використовуються для здійснення діяльності у таких сферах господарської діяльності (крім видів підприємницької діяльності, які відповідно до законодавства можуть здійснюватися виключно державними підприємствами і об'єднаннями): водопостачання та водовідведення у порядку, визначеному Законом України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах

теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності», забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем; надання послуг міським громадським транспортом; збирання та утилізація сміття, оброблення відходів, пошук, розвідка родовищ корисних копалин і їх видобування, видобування кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля), його переробка у порядку, визначеному Законом України «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»; будівництво (комплекс дорожньо-будівельних та проектних робіт, пов'язаних з будівництвом нової автомобільної дороги) та експлуатація автомобільних доріг, об'єктів дорожнього господарства, інших дорожніх споруд; будівництво та/або експлуатація залізниць, аеропортів, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів, інших шляхів сполучення, метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури; машинобудування; охорона здоров'я; надання телекомунікаційних послуг, у тому числі з використанням телемереж; надання поштових послуг; теплопостачання у порядку, визначеному Законом України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» та розподіл і постачання природного газу; виробництво та (або) транспортування електроенергії; громадське харчування; будівництво жилих будинків; надання послуг у житлово-експлуатаційній сфері; використання об'єктів соціально-культурного призначення; створення комунальних служб паркування автомобілів; надання ритуальних послуг; будівництво та експлуатація готелів, туристичних комплексів, кемпінгів та інших відповідних об'єктів туристичної індустрії; будівництво, реконструкція та експлуатація внутрішньо-господарських меліоративних систем та окремих об'єктів їх інженерної інфраструктури.

Закон України «Про концесії» був прийнятий 1999 року. У 2018 році Верховною Радою України було прийнято у першому читанні Проект Закону України «Про концесії» (далі – Проект). Проект передбачає, що ініціаторами підготовки пропозицій щодо концесії можуть бути не лише органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, АРК та державні підприємства, але й інвестори (як резиденти, так і нерезиденти). Безперечно, така новела є позитивною та дозволяє інвесторам вкладати кошти у проекти, які їх цікавлять.

Загалом, як і зараз, Проект передбачає передачу того чи іншого об'єкта у концесію на підставі концесійного конкурсу. Водночас в окремих випадках Проектом допускається укладення концесійного договору без проведення відповідного конкурсу – шляхом прямих переговорів. Відповідне рішення може бути прийнято Кабінетом Міністрів України у разі необхідності забезпечення національної безпеки

та оборони, можливості виконання робіт (послуг) лише однією особою (у випадках ноу-хау, авторських прав тощо) або у разі отримання позитивного висновку внаслідок проведення аналізу ефективності здійснення концесії за результатами аналізу пропозиції особи. З одного боку, це виглядає як спрощення процедури для інвесторів, але з іншого, – така можливість містить певні корупційні ризики [2].

Відповідно до Директиви 2014/23/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26.02.2014 про укладання договорів концесії надає можливість національному законодавству наділяти правами концесіодавця окрему категорію юридичних осіб державного сектору економіки, які отримали, так звані, «виняткові або спеціальні права» на здійснення певних видів діяльності. Зокрема, це може бути застосовано до українських підприємств – інфраструктурних монополістів: Укрзалізниці, Нафтогазу, Адміністрації морських портів України [3].

Отже, підсумовуючи вищевикладену інформацію, можна регламентувати, що договір концесії найчастіше укладається у сфері житлово-комунальних послуг. Сьогодні планується прийняття нового Закону України «Про концесію», який розшириться можливості даного договору. Першими пілотними проектами нового Закону України «Про концесію» мають стати договори концесії щодо портів «Олівія», «Чорноморськ» та «Херсон».

Література

1. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 року № 997-XIV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-14>
2. Оновлення концесійного законодавства.
URL: <https://evris.law/uk/onovlennja-koncesijnogo-zakonodavstva/>
3. Коментарі до проекту Закону «Про концесії».
URL: <http://www.chamber.ua/uk/Media/News/7986>